

POLITIHØGSKOLEN

Justis- og beredskapsdepartementet
Lovavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
14/3664 ES HCH/LRB/SEY

Vår referanse:
201400700

Sted, dato
Oslo, 16. september 2014

HØRING – FORSLAG TIL LOV OM IKRAFTSETTING AV STRAFFELOVEN 2005 MV

Det vises til høringsbrev med vedlegg av 17. juni d.å. og til høringsnotat av juni s.å.

En betydelig andel av de endringer som foreslås er tilpasninger til den nye lovens bestemmelser eller dens systematikk og terminologi. Flertallet av endringene er nødvendige og gir heller ikke nevneverdig rom for vurdering av hvordan tilpasningen skal gjennomføres. Endringer av dette slag gir naturlig nok ikke grunnlag for bemerkninger under høringsbehandlingen. Men heller ikke for øvrig finner Politihøgskolen det påkrevd å kommentere alle endringsforslag som er behandlet i Lovavdelingens omfattende og grundige høringsnotat. Det er først og fremst på de punkter hvor Politihøgskolen har avvikende synspunkter eller mener det er behov for supplement til høringsnotatet, det gis uttalelse.

1. Graderte lovbrudd – henvisningsteknikk

Etter Politihøgskolens oppfatning hadde det vært en fordel for høringsbehandlingen om det i høringsnotatet var angitt, i alle fall de mest sentrale steder hvor det forekommer slike henvisninger til graderte lovbrudd. Slik høringsbrevet er utformet krever det et omfattende «detektivarbeid» å finne de steder i straffeloven og i spesiallovgivningen hvor det forekommer slike henvisninger.

I utgangspunktet har en atskillig sympati for forslaget om at det bør være tilstrekkelig å vise til grunndeliktet. Når overtredelse av grunndeliktet trekker strafferettslige konsekvenser etter seg, bør det jo i enda større grad gjelde kvalifiserte overtredelser. Og, som departementet også fremholder i høringsnotat, vil dette bidra til å forkorte og forenkle lovteksten. Når PHS likevel mener spørsmålet krever ytterligere overveielse og tydeliggjøring, er det fordi det langt fra alltid er klart hva som er «grunndelikt» og hvilke overtredelser som er kvalifisering av dette. Dette lar seg lettest illustrere gjennom bestemmelser i lovens kap. 26 om seksuallovbrudd.

Når det i lovens §§ 301 og 303, begge 1. ledd, vises til bl.a. § 291, er det selvsagt ingen tvil om at også overtredelse av § 293 omfattes. Derimot er det ikke uten videre opplagt om også gjelder § 294. Også for overtredelse av § 294 vil jo bestemmelsen i § 291 rettslig sett være grunndeliktet. Det er for øvrig heller ikke etter en mer alminnelig betraktning opplagt om en forsettlig «simpel» voldtekt etter § 291 er mer graverende enn et uaktsom grovt tilfelle, og

POLITIHØGSKOLEN

Pb.5027 Majorstuen, 0301 Oslo
Slemdalsveien 5
Tlf: 23 19 99 00 /Faks: 23 19 99 01
Org. nr: 974 761 017 / Giro: 7694.05.08335
www.phs.no / postmottak@phs.no

Avdeling Bodø

Pb. 6004, 8002 Bodø
Universitetsalleen 1
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 75 58 80 30

Utdanningscenter

Kongsvinger
Pb. 100, 2201 Kongsvinger
Motjernsvegen
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 62 82 59 50

Justissektorens kurs- og

øvingssenter Avdeling Stavern
Pb. 204, 3291 Stavern
Fredriksvern Verft
Tlf: 23 19 99 00
Faks: 33 20 61 00

derfor «fortjener» å telle i straffeskjerpene retning. Dette illustreres også av strafferammene.

Eksemplet foran viser at gradering av lovbrudd både kan skje etter ulike parametere og i ulike retninger. Man kan gradere på den objektive siden, slik forholdet er mellom § 291 og 293, og på den subjektive siden, slik forholdet er mellom § 293 og 294, jf. § 291. I noen tilfeller er graderingen på den subjektive siden tatt inn i samme paragraf, og da blir det enda mer uklart hva som er «grunndeliktet», jf. bl.a. §§ 231 og 232.

En har ved høringsbehandlingen ikke tatt arbeidet med å finne ut om det finnes tilfeller hvor det vises til straffelovens bestemmelser om tyveri, underslag, bedrageri og skadeverk. Her går graderingen av lovbruddene i begge retninger (grovt og lite). I en slik sammenheng får begrepet «grunndelikt» i alle fall et tvetydig innhold. En lære gående ut på at henvisning til grunndeliktet, også omfatter graderinger av grunndeliktet, vil åpenbart ikke være like selvsagt når det skaleres ned og ikke opp.

Etter Politihøgskolens oppfatning kan det derfor være at tanken om en enkel henvisningsteknikk med bruk av grunndeliktet, er bedre i teorien enn i praksis.

2. Grov ulovlig bevæpning på offentlig sted

Slik Politihøgskolen ser det, er det vanskelig å se noe behov for den straffskjerpelsesregel som foreslås i straffeloven § 189a. Straffetruuselen brukes her i rent forebyggende øyemed, med det siktemål å forebygge potensielt meget truende eller farlige situasjoner. Det er derfor grunn til å understreke hva som **ikke** vil være den foreslåtte bestemmelses primære anvendelsesområde.

Der hvor noen tar frem skytevåpenet og truer med det, eller endog avfyrer skudd, vil andre og strengere bestemmelser kunne anvendes i konkurrans med den vedtatte § 189. Hvor våpenet medbringes med den hensikt å gjøre bruk av det, kommer straffeloven §§ 191a og 191b til anvendelse. Og selv om det ikke foreligger verken bruk eller hensikt, vil gjentatt ulovlig håndtering av skytevåpen fanges opp av §§ 190 og 191. Anvendelsesområdet for § 189, og dermed for den foreslåtte § 189a er følgelig de som ikke har tidligere er tatt for overtredelser av bestemmelsene, ikke har hensikt om og heller ikke gjør bruk av våpenet. Politihøgskolen har vanskelig for å se at en strafferamme på tre år overfor denne gruppe vil ha potensiale for å styre atferden i større grad, enn en ramme på ett år. Det vesentligste for straffebestemmelsens forebyggende effekt vil være oppdagelsesrisikoen og den utmålte straff. Oppdagelsesrisikoen påvirkes ikke av strafferammen. Trolig vil en streng og konsekvent straffutmåling knyttet til strafferammen på ett år i den vedtatte § 189, ha en større forebyggende effekt enn det symbolvirkningen av en strafferamme på tre år vil gi. Erfaringsmessig vil det sjelden eller aldri bli utmålt strengere straff enn ett års fengsel selv ved en eventuell overtredelse av den foreslåtte § 189a med en ramme på tre år. Med den kriminalisering som allerede er foretatt på området, jf. ovenfor, synes det derfor ikke å være noe behov for den foreslåtte bestemmelsen.

3. Straffehjemmel for avsperring av åsteder mv

Politihøgskolen er enig i at det vil bli en mangel ved lovverket hvis gjeldende straffelov § 353 ikke videreføres, og politiloven § 5 blir stående uendret. På den annen side vitner ikke rettspraksis om at det i polisier sammenheng har vært noen stor anvendelse av gjeldende straffelov § 353 etter politilovens § 5 trådte i kraft. Men som påpekt i statsadvokat Stein Vales artikkel i TFS 2013 side 255 flg., er det temmelig klart at avsperring gjort i rent etterforskningsmessig øyemed, ikke kan hjemles i politiloven § 5, jf. § 7 slik de i dag lyder. Selv om dette tilsynelatende ikke er noe stort problem i praksis, er det en mangel som bør

rettes opp. Ved avgjørelsen av hvordan dette bør gjøres, er det etter PHS sin oppfatning et hensyn som ikke er trukket fram verken i Vales artikkel eller i høringsnotatet.

Den avsperring som i etterforskningsmessig sammenheng skal foretas, vil i stor utstrekning bli foretatt av de første politienheter som kommer til stede, og gjerne i en uoversiktlig og stressende situasjon. Det regelverk som tjenestepersonene skal anvendes i slike situasjoner, bør være enklest mulig. Ikke minst i forhold til hvilke bestemmelser som kan anvendes. Det såkalte tosporede system som preger den polisiære lovgivning, innebærer til tider at kan kreves atskillig kløkt å avgjøre hvilket regelverk som er det riktige, jf. til illustrasjon politiadvokat Kai Spurklunds artikkel i TfS 2014 side 60 ««Vi kjører han inn for en sjekk» - Når skal politiets maktbruk i ordenstjeneste hjemles i straffeprosessloven og når skal den hjemles i politiloven?», samt Fredriksen & Spurkland: Ordensjuss (2014) side 26-28. Det bør være et viktig hensyn ikke å forflere disse sporvalg, og Politihøgskolen foreslår derfor at behovet for lovendring gjennomføres ved at politiloven § 5 gis følgende ordlyd:

«Enhver plikter straks å rette seg etter de pålegg, tegn eller øvrige signaler som politiet gir i medhold av bestemmelsene i kapittel II i denne lov *eller annen lovgivning.*»

I loven kan det hensiktsmessig tas inn en fotnote etter «annen lovgivning» som viser til straffeprosessloven § 216. Dette må være tilstrekkelig informativt i forhold til publikum. Det vil fremgå av bestemmelsen at man bare plikter å etterkomme pålegg som har hjemmel i lov, og man får informasjon om hvor de viktigste hjemler finnes. I forhold til hensynene bak legalitetsprinsippet må dette være mindre betenkelig enn at man godtar at «blant annet» i politiloven § 7,2.ledd gir grunnlag for typer inngrep fra politiet som ikke positivt er angitt.

4. Forberedelse av dokumentfalsk

I desember 2010 ble § 186 endret slik at også *innførsel* av skimmingutstyr fra utlandet skulle rammes. Koding av blanke kort med opplysninger som er kopiert fra magnetstripen på ekte kort (skimming) rammes av § 185 annet ledd, og bruken av kortet av § 183. Etter endringen av § 186 ble enhver befatning med skimmingutstyr gjort straffbart, forutsatt at opplysningene skulle brukes til å begå dokumentfalsk. I praksis har kopieringen også vært ansett som «uberettiget adgang til data som er lagret», jf. § 145 annet ledd (LB-2006-178648 og LB-2007-103906 (straffutmålingen ble behandlet av Høyesterett (Rt. 2009 s. 397)). Se også LA-2011-49530 og LB-2011-206966). Dette er ikke dokumentfalsk, men den senere utnyttelsen av opplysningene kan være det.

Etter den forskutterte iverksettelsen av § 145b bokstav b i juni 2013, finnes dobbel hjemmel for å straffe befatning med skimmingutstyret. Bestemmelsen rammer befatning med utstyr «som er særlig egnet som middel til å begå handlinger som retter seg mot databasert informasjon eller datasystem». Formuleringen fanger blant annet opp overtredelser av § 145 annet ledd. For ordens skyld nevnes det at alternativet «anskaffer» i § 145b omfatter innførsel over grensen (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) s. 39 «innføring rammes som anskaffelse»).

Ny straffelov viderefører ikke § 186. Hvis befatning med skimmingutstyr skal straffes må hjemmel søkes i ny straffelov § 201 bokstav b (sml. straffeloven 1902 § 145b bokstav b). Ny straffelov endrer også bestemmelsen om uberettiget adgang til data som er lagret, til å gjelde «Innbrudd i datasystem», jf. § 204. Som vilkår for straff gjelder at man må ha brutt en beskyttelse eller ved annen uberettiget fremgangsmåte ha skaffet seg tilgang til «datasystem eller del av et datasystem». Kopieringen av magnetstripen med skimmingutstyr kan nok anses å være «annen uberettiget fremgangsmåte», men det synes anstrengt å si at kortet er en «del av et datasystem». Hvis dataene i kortet ikke er vernet etter ny straffelov § 204, antas rekkevidden av § 201 bokstav b å bli tilsvarende begrenset. Dermed står man uten

hjemmel for å straffe befatning med skimmingutstyr.

Som det fremgår kan to strategier brukes for å kriminalisere skimming. Det kan anses som straffbar forberedelse til dokumentfalsk, og som straffbar forberedelse til å begå straffbar handling mot data(system). Det kan være hensiktsmessig å sørge for at befatningen rammes av § 201 bokstav b, fordi handlemåter som rammer datasikkerheten er generelt relevante for mange straffbare handlinger etter hvert som datateknologien får stadig flere anvendelsesområder. Hvis befatningen bare knyttes til dokumentfalsk kan det være usikkert om befatningen med utstyret rammes dersom de skimmede opplysningene for eksempel er tenkt brukt til databedrageri, uten at et falskt kort er produsert. Handlemåten (inntasting av skimmet kortnummer) er databedrageri, mens det fremstår som noe tvilsomt om det også er dokumentfalsk (ihvertfall er ikke ny straffelov lett tilgjengelig på dette punkt, gitt at dokumentbegrepets anvendelse på data krever at § 361 siste ledd (kap. 26) leses i sammenheng med § 76 i kapittel 13 om inndragning).

Dersom man velger å kriminalisere befatningen gjennom ny straffelov § 201, bør ordlyden kontrolleres. Slik den lyder, rammes befatningen dersom utstyret anses som særlig egnet til «å begå straffbare handlinger som retter seg mot databasert informasjon eller datasystem». Formuleringen «retter seg *mot*» synes å begrense de relevante straffebud til de som er satt til vern av data og datasystemer, jf. datasikkerhetshensynene, altså §§ 204, 205 (konfidensialitet), § 351 annet ledd (dataskadeverk) og § 145 c (driftshindring). Lovgiver har bevisst unnlatt å innta et straffebud som rammer det å kopiere andres data (Ot.prp. nr. 22 (2008-2009) kap. 2.16). Kopiering av informasjonen i magnetstripen kan som nevnt heller ikke ses å være omfattet av § 204.

Det foreslås på denne bakgrunn å utvide formuleringen i § 201 bokstav b til også å gjelde straffbare handlinger som begås «ved hjelp av datateknologi». Det er i så fall ikke behov for å videreføre § 186 i dokumentfalskreglene i den nye straffeloven.

5. Straffelovgivningens stedlige virkeområde

Politihøgskolen gir sin tilslutning til de forslag til endringer som foreslås i straffeloven § 5. Erfaringsmessig anses bestemmelsene om straffelovens stedlige virkeområde som vanskelig å anvende. De foreslåtte endringene knyttet til terrorhandlinger og hatkriminalitet vil etter Politihøgskolens oppfatning bidra til å forenkle bestemmelsene, uten at virkeområdet for norsk straffelovgivning endres nevneverdig.

Departementet ber også om høringsinstansenes syn på om § 5 mer konsekvent bør vise til paragrafer (evt. kapitler) istedenfor karakteristikker. Dette er i stor grad et spørsmål hva som skal tillegges størst vekt: Rettsanvendelsen eller lovgivningsprosessen. For rettsanvendelsen er det neppe tvil om at en konkret angivelse av hvilke lovbestemmelser eller lovkapitler som kan forfølges i Norge også om lovbruddet er begått i utlandet, er det som er enklest å anvende. Gjeldende straffelov § 12 er i stor grad basert på konkret angivelse av hvilke straffebestemmelser som er anvendelig også når handlingen er begått i utlandet. Men opp gjennom tidene har man imidlertid ved endringer i straffeloven opplevd atskillige «inkurier» ved at man ikke har husket å gjennomføre nødvendige korreksjoner i gjeldende straffelovs § 12. Med de muligheter som i dag finnes for å anvende databaserte kontrollsystemer, bør det likevel være mulig å unngå slike «inkurier» i fremtiden. Det er således Politihøgskolens syn at den nye straffeloven § 5 søkes gjort mest mulig konkret ved å henvise til bestemmelser eller kapitler.

6. Straffeprosessloven – tilpasningsbehov som følge av endringer i strafferammer mv – Tvangsmidler

Politihøgskolen har ikke nevneverdig bemerkninger til de tilpasningsendringer som foreslås i straffeprosesslovens tvangsmiddelkapitler. En finner likevel grunn til å knytte noen bemerkninger til et spørsmål som departementet også er inne på i høringsnotatets pkt. 4.3.3.2.2. om ransaking. Det reises her spørsmål om det i bestemmelsen i strpl. § 200a om hemmelig ransaking også bør vises til ny straffelov §§ 335 og 340 om uaktsomt heleri og uaktsom hvitvasking.

Selv om den nye straffeloven har lagt vekt på å få en mer enhetlig og logisk oppbygging og redigering, kan det synes som om det til en viss grad beror på tilfeldigheter hvorvidt forsettlig og uaktsomme overtredelser av den samme handlingsnorm er skilt ut i forskjellige paragrafer, eller «bare» fremgår av forskjellige ledd i samme paragraf. Når det i tvangsmiddelbestemmelsene viser til paragrafer kan en slik ulik redigering få betydning for tvangsmiddelbruken. Det er f.eks. ikke noen tvil om at også uaktsom narkotikaovertrødelse vil gi grunnlag for kommunikasjonskontroll, jf. strpl. § 216a, jf. ny straffelov §§ 231 og 232. Når det derimot kommer til hemmelig ransaking i saker om heleri og hvitvasking, må det spesifikt vises til straffeloven §§ 335 og 340 for at tvangsmidlet kan brukes ved utaktsomhetsforgåelser.

Etter Politihøgskolens oppfatning disponerer straffelovens redigering her for utilsiktede og uheldige resultater. Det er flere veier ut av dette. Den mest ryddige ville være å gå gjennom straffeloven og sørge for en enhetlig redigering av forsettlig og uaktsomme overtredelser av den samme handlingsnorm. Dette er det trolig ikke tid til på det nåværende tidspunkt. Den andre mulighet er å ta standpunkt til om det er overtredelse av handlingsnormen, eller skylden (straffverdigheten) som skal være avgjørende for om et gitt tvangsmiddel kan brukes. Etter Politihøgskolens vurdering bør det være mistanke om overtredelse av handlingsnormen som er avgjørende for om et tvangsmiddel kan benyttes eller ikke. Tvangsmidler benyttes gjerne tidlig i en etterforskning hvor det er vanskelig å avgjøre handlingen er forsettlig eller uaktsom. Ofte vil skyldgraden først kunne avgjøres når etterforskningen er avsluttet. Det vil forenkle og være tidsbesparende om man på et tidlig tidspunkt i etterforskningen ikke må bevise at det mest sannsynlig foreligger en forsettlig handling.

Politihøgskolen foreslår derfor at man gjennomgår tvangsmiddelbestemmelsene på nytt og forsikrer seg om at både forsettlig og uaktsom overtredelse av den samme handlingsnorm, gir grunnlag for bruk av det aktuelle tvangsmiddel. Det følger av dette bl.a. at Politihøgskolen gir sin tilslutning til at straffeloven §§ 335 og 340 føyes til i strpl. § 200a.

7. Andre tilpasninger til straffeprosessloven – strpl. §§ 234 og 239.1.ledd.1.pkt.

Siden bestemmelsene om dommeravhør ikke er absolutt tvingende i noen av de nevnte bestemmelsene, har det også mindre betydning hvordan avgrensningen formuleres. Politihøgskolen finner likevel grunn til å bemerke at begrepet «sedelighetssak» som departementet foreslår brukt i bestemmelsene, ikke er entydig. Det kan betyde overtredelse av alle bestemmelser i straffelovens kapittel 26 om seksuallovbrudd, men da ville det vel være vel så opplysende å formulere bestemmelsen slik:

«Ved avhør av et vitne under 16 år i sak om seksuallovbrudd ...».

Slik bestemmelsen er foreslått formulert av departementet, kan det f.eks. bli tvil om presumsjonen om dommeravhør kommer til anvendelse på overtredelse av § 317, 1.ledd bokstav a og b, og § 318. Slik Politihøgskolen ser det, fremstår det f.eks. som noe kunstig å si at en forretningsdrivende som etterforskes for å ha blader med eksplisitt seksualiserte bilder

utstilt for lett synlig, er siktet i en «sedelighetssak».

Det er heller ikke helt uproblematisk at man i en lovtekst bruker et begrep som egentlig betegner det stikk motsatte av hva det er ment å beskrive. I følge ordbøkene er jo «sedelighet» et begrep som betegner en moralsk, anstendig, ærbar livsførsel og tenkemåte. Det som belegges med straff i kap. 26, er jo «usedeligheten». Og selv om det var en uttalt målsetting ved utarbeidningen av ny straffelov å fjerne fremmedgjørende formuleringer, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003-3004) side 35, er det kanskje «folkeligjøringen» drevet noe langt i departementets forslag.

8. Endringer i påtaleinstruksen - § 7-5, 5.ledd

Departementet foreslår her at «forseelse» skal erstattes med «et lovbrudd med strafferamme på fengsel inntil 6 måneder».

Selv om omfanget av etterforskningene varierer betydelig med sakenes kompleksitet, er de prosessuelle regler som skal følges i all hovedsak de samme uavhengig av sakens alvorlighet og betydning. Dette er noe av forklaringen på at kapasitet og tidsforbruk i dag er en av norsk strafferettspleies største utfordringer.

Bestemmelsen i påtaleinstruksen § 7-5.5.ledd er en av de forholdsvis få eksempler på at lovgivningen beskriver en mer summarisk behandling av bagatellmessige saker. Skal bestemmelsen ha noen betydning (og dermed livets rett), bør den være anvendbar i bagatellmessig masseovertredelser. I denne sammenheng savner Politihøgskolen er nærmere drøftelse av at fastsettelsen av rammen til «fengsel inntil 6 måneder» vil utelukke alle vegtrafikkovertrедelser, jf. vegtrafikkloven § 31,1.ledd som har en strafferamme på ett år!

9. Endringsbehov som ikke omtales i høringsbrevet – Vold og trusler mot særlig utsatte yrkesgrupper

Politihøgskolen er klar over at departementet denne gang begrenser lovendringsforslagene til det som er nødvendig for å få satt straffeloven av 2005 i kraft. Vi nevner likevel at straffeloven av 2005 – til tross for dens prinsipielle betydning – som kjent delvis er vedtatt uten at de konkrete paragrafene er sendt på høring. Dette har dessverre ført til at det omfattende arbeidet som ble påbegynt i 1980, i den avsluttende fase er preget av at deler av konkrete lovarbeidet har gått for fort.

Som eksempel nevner vi at en del yrkesgrupper som hittil har vært vernet som offentlige tjenestemenn mot vold, trusler og hindring/forulemping i tjenesten, nå skal vernes som såkalt «særskilt utsatte yrkesgrupper». Som det er påvist i Morten Holmboes artikkel i TFS 2010 side 119 flg. om ««Vold og trusler mot «særskilt utsatte yrkesgrupper» i straffeloven av 2005 – en sammenligning med reglene som verner offentlige tjenestemenn», er reglene ikke konsekvent harmonisert.

Hovedpunktene i artikkelen har tidligere vært fremlagt i et møte med departementet, og vi viser til den. I tillegg nøyer vi oss med stikkordsmessig å nevne:

- Enkelte yrkesgrupper vil både dekkes av de nye reglene og i enkelte tilfeller treffe enkeltvedtak, slik at de etter definisjonen i ny straffeloven § 155 også vil være offentlige tjenestemenn. Et eksempel kan være lærere som treffer sensurvedtak. Det er ikke avklart i forarbeidene om en tiltalebeslutning om vold mot en særskilt utsatt yrkesgruppe gjelder «samme forhold» som vold mot offentlig tjenestemann. Hvis det ikke regnes som samme forhold, kan man dermed risikere at retten ved en omsubsumering ikke kan dømme i saken, jf. straffeprosessloven § 38. (Man kan tenke seg at påtalemyndigheten tar ut tiltale for trusler mot en lærer etter. Slik

straffeprosessloven § 51 tolkes etter EMDs storkammerdom i saken Zolotukhin mot Russland, kan påtalemyndigheten da heller ikke reise ny sak med riktig subsumsjon. Det ville være en fordel å få avklart i forarbeidene.)

- Det er uklart om vernet for lærere gjelder utenom grunnskolen og den videregående skolen, f.eks. ved introduksjonsprogram for utlendinger.
- Det er uklart om Sivilombudsmannen og hans ansatte i dag er omfattet av vernet for offentlige tjenestemenn, men de vil klart falle utenfor etter de nye reglene.
- Strafferammen for vold er den samme for de to yrkesgruppene, men ikke for trusler.
- Reglene om forulemping på grunn av tjenestehandlingen er delvis forskjellige.
- Vernet for hjelpere faller bort for de særskilt utsatte yrkesgruppene. Det innebærer et større skille mellom folk med «sentral» stilling (som leger, kontrollører osv) og deres hjelpere enn det man innførte i 1902. Man skulle tro utviklingen burde gå motsatt vei: Er det naturlig med et skille mellom forskjellige medarbeidere som er så skarpt som reglene nå legger opp til? Er ikke legens resepsjonist vel så utsatt som legen selv?

Med hilsen

Nina Skarpenes

Ass.rektor

Tor-Geir Myhrer, Professor

Inger Marie Sunde, Førsteamanuensis

Morten Holmboe, Seniorrådgiver/stipendiat

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:

Tor-Geir Myhrer

Professor

Telefon: 23199973